

MAKÜ | #evdekal

www.mesutkoc.com

Medeni Hukuk

■ Tüzel Kişilik

Kaynaklar: Medeni Hukuk –I Başlangıç Hükümleri, Süleyman Yılmaz, 2020, Seçkin Hukukun Temel Kavramları, Kemal Gözler, 2018, Ekin Basın Yayın.

Tüzel Kişilik

TÜZEL KİŞİLER

Belli bir amacı gerçekleştirmek üzere kurulmuş ve bağımsız bir hukuki kişiliğe sahip, hak, varlık ve borçlara sahip olabilme yeterliliği bulunan kişi veya mal topluluklarına denir. Gerçek kişiler dışında kalan, şirketler, vakıflar, kamu kurumları gibi hukuki varlıkların tümü **tüzel kişiliklerdir**. Dernek, vakıf, limited şirket, anonim şirket, kooperatif, sendika, siyasi partiler, spor kulüpleri tüzel kişiliklerdir.

Devlet ve devletin özel bir kanunla veya kanun verdiği yetkiye dayanarak, kamuya yarar sağlamak amacıyla oluşturduğu tüzel kişiliklerin tamamı **kamu tüzel kişileridir**. Devlet, yasama, yürütme ve yargı organlarının tümüyle birden bir kamu tüzel kişiliğidir. Ayrıca, TRT, TÜBİTAK, devlet üniversiteleri, Ziraat Bankası, Halk Bankası gibi devlet bankaları da kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar arasında sayılabilir.

4721 SAYILI TÜRK MEDENİ KANUNU

Madde 47: Başlıbaşına bir varlığı olmak üzere örgütlenmiş kişi toplulukları ve belli bir amaca özgülümlenmiş olan bağımsız mal toplulukları, kendileri ile ilgili özel hükümler uyarınca tüzel kişilik kazanırlar. Amacı hukuka veya ahlâka aykırı olan kişi ve mal toplulukları tüzel kişilik kazanamaz.

Madde 48: Tüzel kişiler, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehildirler.

Tüzel Kişilik

TÜZEL KİŞİLİĞİN BAŞLANGICI

Tüzel kişiler, kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla, fiil ehliyetini kazanırlar. Tüzel kişilerin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır. Kamu tüzel kişilikleri kanunla kurulur.

Tüzel kişilerin hangi anda kişilik kazandıklarını tespit eden sistemler; serbest kuruluş sistemi, izin sistemi ve tescil sistemi olmak üzere üçe ayrılır.

1. Serbest kuruluş sistemi: Dernekler için serbest kuruluş sistemi kabul edilmiştir. Türk Medeni Kanunu 59. maddesine göre; “dernekler, kuruluş bildirimini, dernek tüzüğünü ve gerekli belgeleri yerleşim yerinin bulunduğu yerin en büyük mülki amirine verdikleri anda tüzel kişilik kazanırlar.” Vakıf kurma iradesi, resmî senetle veya ölüme bağlı tasarrufla açıklanır. Vakıf, yerleşim yeri mahkemesi nezdinde tutulan sicile tescil ile tüzel kişilik kazanır.

2. İzin sistemi: İzin sistemine, Anonim Ortaklıkların kurulmasında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından izin alınmasının gerekliliği örnek gösterilebilir.

3. Tescil sistemi: Kolektif ortaklıklar, Türk Ticaret Kanununa göre, “ticaret siciline kaydedilmekle” tüzel kişilik kazanırlar.

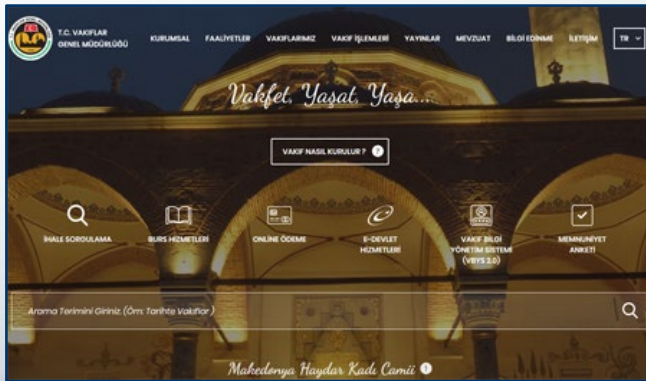
Tüzel Kişilik

TÜZEL KİŞİLİĞİN SONLANMASI

Tüzel kişiler ya kendiliğinden ya da yetkili organın veya makamın kararıyla sona erebilirler. Kamu tüzel kişilikleri kanunla sona erer.

Bir tüzel kişinin kanunda belirtilen hallerde, başka bir işleme gerek kalmaksızın, kanun gereği kendiliğinden sona ermesine dağılma (**infisah**) denir. Örneğin, belli bir süre için kurulmuş olan tüzel kişinin bu sürenin dolmasıyla, belli bir amaç için kurulan tüzel kişinin bu amacının gerçekleşmesiyle sona ermesi gibi. Bu gibi durumlarda herhangi bir işleme gerek kalmaksızın tüzel kişilik kendiliğinden sona ermektedir.

Tüzel kişilik, yetkili organ veya mahkeme kararıyla da sona erebilir. Hangi durumlarda tüzel kişiliğin mahkeme kararıyla sona erdirilebileceği kanunlarda düzenlenmiştir. Örneğin, tüzel kişinin amacı hukuka, ahlâka ve adâba aykırı hale gelirse mahkeme kararıyla feshedilebilir.

Tüzel Kişilik

TÜZEL KİŞİLİK TÜRLERİ

Tüzel kişilikler; kamu tüzel kişilikleri ve özel tüzel kişilikler olmak üzere iki başlık altında incelenebilir.

Kamu hukuk tüzel kişileri kamu otoritesine sahip kamu görevi yapan tüzel kişilerdir. Kamu hukuku tüzel kişileri, kamu idareleri ile kamu kurum ve kuruluşlarından oluşur. **Kamu kurumları**, (kamu idareleri) kamu hizmeti görmek için kurulmuş ve örgütlenmiş tüzel kişilerdir. Devlet, bütün ülke çapında her türlü kamu hizmetlerini yapmayı üzerine alan bir tüzel kişidir. Merkezi yönetim teşkilatları ve yerel yönetim teşkilatları şeklinde örgütlenmiş kurumların hepsini kapsar. Kamu tüzel kişilikleri diğerlerinden ayıran en önemli özellik, kamu yararını sağlamak amacıyla kurulmuş olmaları ve kamu gücünü kullanabilme ayrıcalıklarıdır. Kamu tüzel kişilikleri kanunla kurulur ve kanunla sona erdirilir.

Tüzel Kişilik

TÜZEL KİŞİLİK TÜRLERİ

Özel hukuk tüzel kişileri özel hukuk alanında bir hukuki işlem ile kurulmuş olan tüzel kişilerdir. Hangi tüzel kişiliklerinin bu şekilde kurulabileceği kanun hükümleriyle belirlenmiştir. Özel hukukta tüzel kişiler kazanç paylaşmak amacı güdüp gütmemelerine göre bir ayrıma tabi tutulmuştur.

Kazanç Paylaşma Amacı Güden Tüzel Kişiler: Kazanç paylaşma amacı güden tüzel kişiler Bunlar Türk Ticaret Kanunu'nda ticaret ortaklıkları (kolektif ortaklık, komandit ortaklık, limited ortaklık ve anonim ortaklık) olarak düzenlenmiştir. Özel hukuk tüzel kişileri olan şahıs veya sermaye şirketleri kuruluş ve tescil aşamalarından sonra hukuki varlık kazanarak tüzel kişi statüsüne haiz olurlar.

Kazanç Paylaşma Amacı Gütmeyen Tüzel Kişiler: Türk Medeni Kanunu'nda bu konuda iki tür tüzel kişilik düzenlemiştir. Bunlar, dernekler ve vakıflardır. Dernekler kazanç paylaşma amacı gütmeyen kişi topluluklarıdır. Sendikalar kanununda düzenlenen sendikalar da kazanç paylaşma amacını gütmeyen tüzel kişiler olup, derneklerin özel bir çeşididir.

Vakıflar ise belli bir amaca tahsis edilmiş mal topluluklarıdır. Vakıflara üyelik mümkündür, fakat zorunlu değildir. Vakfın bir yönetim organının bulunması zorunludur. Vakfeden, vakıf senedinde gerekli gördüğü başka organları da gösterebilir. Vakıfların denetimi Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılır.

MAKÜ | #evdekal

Teşekkür Ederim.

Medeni Hukuk